

the request problems and their solutions are analyzed. The impact of the current state of the index of keywords of iSybislaw to the search of relevant documents found out.

К e y w o r d s : iSybislaw, logical operator, thematic group, keyword, search expression, relevance

УДК 811.161.2+81'373:001.4

I. А. КАЗИМИРОВА
(Київ, Україна)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВОТЕРМІНОГРАФІЇ

Узагальнено думки мовознавців щодо функціонування в сучасному термінознавстві термінів *лексикографія* та *термінографія*; систематизовано теоретичні праці з лінгвотермінографії й виокремлено такі її напрями, як металінгвотермінографія / теоретична лінгвотермінографія та практична / прикладна лінгвотермінографія; показано здобутки металінгвотермінографії в українському та зарубіжному термінознавстві.

К л ю ч о в і с л о в а : термінографія, лінгвотермінографія, металінгвотермінографія, лінгвістичний термін, словник лінгвістичних термінів.

У сучасному термінознавстві традиційно виокремлюють як окрему галузь термінознавчих досліджень термінографію, або термінологічну лексикографію. Останнім часом термінологи віддають перевагу саме термінові *термінографія*, який стисло й компактно відображає сутність відповідного поняття. Початок використання цього терміна припадає приблизно на 70-ті рр. ХХ ст. [120, с. 5]. Проте тривалий час він існує паралельно з термінами *лексикографія*, *науково-технічна лексикографія*, *термінологічна лексикографія* (саме ці терміни є найбільш поширеними), а також *лексикографія спеціальних мов*, *лексикографія мов спеціального призначення*, *спеціалізована лексикографія* тощо. У працях О. С. Герда теорія і практика укладання спеціальних (термінологічних) словників має назву *науково-технічна лексикографія* [18, с. 287]. В. М. Лейчик виводить термін *термінографія* з терміносполуки *термінологічна лексикографія*, зазначаючи, що найменування *термінографія* з'явилося одночасно в СРСР, у працях А. Д. Хаяюгіна, й на Заході (цей термін закріплений у документах ISO) [71, с. 204 – 205].

На думку С. В. Гриньова, “сьогодні існують усі підстави розглядати термінографію як самостійну дисципліну, яка має власний об'єкт дослідження – словники спеціальної лексики, власний предмет – випрацювання принципів укладання й оцінки спеціальних словників, власні методи системного аналізу й опису спеціальної лексики в словниках різних типів, а також комплексного параметричного опису й оцінки словників” [26, с. 19]. Дослідник указує на тісний зв'язок термінографії з термінознавством: “Виникнувши як розділ

I. А. КАЗИМИРОВА, 2017

лексикографії, термінографія завжди тяжіла до термінознавства, оскільки такі проблеми, як установлення синонімії, омонімії й полісемії термінів, установлення значень термінів та підбирання до них іншомовних еквівалентів традиційно вирішуються в межах термінознавства. <...> Тому багато хто з термінознавців вважає, що термінознавство є теоретичним підґрунтям термінографії або навіть розглядає термінографію як розділ термінознавства. Однак останнім часом визначено коло проблем власне термінографії, яке дозволяє розглядати її як самостійну галузь знання, що перебуває на межі лексикографії й термінознавства” [Там само, с. 8]. Потрактуючи термінографію як теорію і практику укладання спеціальних, або термінологічних, словників, З. І. Комарова вважає, що теоретичною основою цієї науки є не лексикографія, а термінознавство, й визначає два основні напрями термінографії – теорія та історія термінографії [59, с. 40 – 42]. У працях дослідниці спостерігаємо чітке розмежування *лексикографії* і *термінографії* як двох науково-прикладних дисциплін, які співіснують як суміжні науки – лексикографія як прикладна лінгвістика, а термінографія як прикладне термінознавство [60, с. 137]. Визнаючи пріоритетність терміна *термінографія*, К. Я. Авербух водночас не приймає терміна *термінологічна лексикографія*, оскільки вважає його неправильно орієнтованим, через те, що термін, на думку вченого, не є лексичною одиницею [1]. Л. В. Попова, аналізуючи різні погляди дослідників на терміни *лексикографія* і *термінографія*, доходить висновку, що в запропонованих лінгвістами визначеннях містяться різні набори ознак терміна: у працях В. М. Лейчика *термінографія* – це практика укладання термінологічних словників, тоді як у розвідках З. І. Комарової – це теорія і практика укладання спеціальних, чи термінологічних, словників, а С. В. Гриньов визначає *термінографію* як науку про проектування, укладання й використання словників спеціальної лексики [94, с. 107].

Загальні питання термінографії задекларовані також у роботах Я. Л. Донського [32; 33; 34], І. С. Кудашева [66], Ю. М. Марчука [77] (при цьому центральне місце в своїй праці автор відводить питанням машинного перекладу), А. Я. Шайкевича та М. Б. Бергельсона [125; 126] та багатьох ін. дослідників.

Л. А. Чернишова зауважує, що, хоча історія термінографії налічує лише кілька десятків років, проте можна говорити про певні результати, зокрема, визначено місце термінографії в колі інших галузей знання і її взаємодія з лексикографією й термінознавством; виокремлено предмет дослідження й завдання його аналізу; виявлено коло основних характеристик спеціального словника (чи його параметрів); накопичено певну кількість інформації, яка стосується і безпосередньо історії термінографії, і її теорії й практичного використання [124, с. 48].

На логіко-поняттєвому рівні терміни *лексикографія* і *термінографія* аналізує В. Л. Іващенко, вказуючи на взаємодію однойменних самоназв як гіперогіпонімних: “семантичний простір лексеми *термінографія* обіймає не тільки значення слова *лексикографія*, а й диференційну ознаку, виражену класемою “термін” (пор.: *діалектологічна* або *ономастична лексикографія* – класеми “діалект”, “ім’я”), наявність якої визначає відношення включення на основі опозиції “маркований” (такий, що містить диференційну ознаку) – “немаркований” (у якого диференційна ознака відсутня)” [43].

В українському мовознавстві останніх десятиліть термін *термінографія* набув значного поширення, про що свідчать численні праці, присвячені

теоретичним і практичним аспектам термінологічного словникарства, а також його історії [11; 22; 36; 41; 61; 62; 64; 91; 96; 103; 104; 105; 106; 119 та ін.]. Л. О. Вакарюк і С. Є. Панцьо наголошують на взаємозв'язку двох тенденцій у розвитку термінології як науки в незалежній Україні: “1) звернення до української національної спадщини, поглиблення теорії термінознавства, вивчення історії його розвитку та становлення, з'ясування так званих “білих плям”; 2) бурхливий розвиток термінографії, тобто видання як нових фахових словників, так і тих, які відроджують національну термінологію” [10, с. 3].

У сучасному науковому вжитку лексема *термінографія* багатозначна, її використовують на позначення: “1) особливої галузі лексикографії, що розробляється об'єднаними зусиллями лінгвістів-лексикографів та спеціалістів з тієї чи іншої окремо взятої галузі науки, для якої укладаються термінологічні словники; 2) одного з напрямів термінологічної роботи; 3) теорії та практики укладання спеціальних термінологічних словників; 4) комплексної дисципліни, що об'єднує і термінознавство як науку про терміни, і лексикографію як мистецтво створення словників; 5) виду людської діяльності в галузі термінології, завданням якого є систематизація, унормування та уніфікація наукової термінології; 6) практики термінологічної діяльності як розділу прикладного термінознавства [120, с. 15; 35, с. 6; 70, с. 155; 27, с. 5]; 7) сукупності галузевих словників окремої мови; 8) сукупності словників окремої галузі знання; 9) сукупності наукових праць у цій галузі (за семантичною аналогією до слова *лексикографія*)” [41, с. 142]. В. Л. Іващенко так окреслює термінологічний апарат термінографії та внутрішньосистемні лінгвопарадигми відповідного ключового поняття: 1) термінографія: а) теоретична термінографія – теорія термінографії – термінографічна теорія – термінологічна [спеціальна, технічна, науково-технічна] лексикографія – термінологічне [галузеве] словникарство; б) прикладна термінографія – термінографічна практика [діяльність] – термінологічна [спеціальна, технічна, науково-технічна] лексикографія – термінологічне [галузеве] словникарство; 2) термінографія – термінографічна [термінологічна] діяльність [робота] – лексикографічна термінологічна діяльність; 3) термінографія – термінографічна спадщина: а) термінографічні праці [розробки, видання, словники] – термінологічні [галузеві, спеціальні] словники [словники-мінімуми, енциклопедії, лексикони, довідники, посібники, довідкові видання, глосарії] – словники [збірники, зошити] [спеціальних термінів / спеціальної лексики] – термінологічні рекомендації – вибрані топіки; б) праці [дослідження, статті, монографії] з термінографії – термінографічний [термінологічний] бюлетень [Там само].

Такий широкий діапазон значень терміна *термінографія* ускладнює його застосування в науковій літературі. Здебільшого в термінознавчих працях актуалізовано два його найчастотніші значення: 1) наука про проектування й укладання словників спеціальної лексики, тобто теоретична термінографія; 2) практична робота з укладання спеціальних словників, тобто практична / прикладна термінографія. За аналогією до опозиції термінів *лексикографія* / *металексикографія* (див., напр., праці [129; 133]) вважаємо за доцільне для *термінографії-1*, тобто *теоретичної термінографії*, запровадити термін *мета-термінографія* як такий, який правильно орієнтуватиме користувача на наукові

аспекти цієї дисципліни, на противагу *практичній*, або *прикладній*, *термінографії*, тобто діяльності власне з укладання термінологічних словників.

Запропоноване розмежування зобов'язує деталізувати окремо предмет і об'єкт кожного з окреслених напрямів термінографії.

Отже, предметом метатермінографії / теоретичної термінографії є розпрацювання методології і конкретних прийомів укладання термінологічних словників. Найважливішими завданнями цієї галузі С. В. Гриньов-Гриневиц вважає вироблення принципів класифікації і типології термінологічних словників, визначення науково обґрунтованих принципів відбирання спеціальної лексики для окремих типів термінологічних словників, а також установа єдиних принципів найбільш ефективного опису (тлумачення, перекладу, атрибуції і т. ін.) і представлення термінологічної лексики в спеціальних словниках [28, с. 7]. Об'єктом метатермінографії постають галузеві терміносистеми.

Відповідно предметом практичної / прикладної термінографії є наукові, виробничі й промислові підсистеми мови; об'єктом виступають терміни, терміноіди, терміноелементи, номени, професіоналізми й почасти професійні жаргонізми. З усіх різновидів спеціальної лексики особливу увагу термінологи приділяють термінам. О. В. Борхвальдт визначає 4 основні функції термінографії – довідкову, систематизувальну, культурно-історичну й навчальну [7, с. 4].

Про унікальні темпи розвитку практичної термінографії, зумовлені практичними потребами суспільства, свідчить той факт, що в останні десятиліття у світі щодня випускають один термінологічний словник [102, с. 1].

У наукових працях останніх років спостерігаємо деталізацію теоретичних і практичних напрямів термінографії. Зокрема, для досліджень / укладання словників лінгвістичної термінології засвідчено термін *лінгвотермінографія* (див., напр., [22; 38; 44]; пор. терміни *лінгвокультурографія* [74] та *концептографія* [130]). Відповідно для означення теоретичної роботи в царині лінгвотермінографії вважаємо за необхідне запровадити термін *металінгвотермінографія*, або *теоретична лінгвотермінографія*, а для означення практичної діяльності з укладання словників лінгвістичних термінів, тобто словникарства, – термін *практична / прикладна лінгвотермінографія*.

Дослідження з металінгвотермінографії / теоретичної лінгвотермінографії багатоаспектні. Зокрема, мовознавці надають великої ваги загальним проблемам метамови [3; 4; 85], а також проблемам метамови галузевих термінологічних підсистем лінгвістики [48; 56; 57; 67; 74], її відношення до термінології і номенклатури; загальним питанням таксономії і метатаксономії [4; 128]. О. С. Ахманова визначає поняття лінгвістичної таксономії як дослідження різних об'єктів лінгвістики в плані їхньої наукової систематизації, а метатаксономії – як наукової систематизації на рівні метамови, тобто впорядкування системи тих виразів, тих знаків і позначень, які використовують, коли йдеться про лінгвістичні об'єкти. Щодо розмежування зазначених понять дослідниця зауважує, що воно є не лише теоретичним і “надзвичайно важливе для того, щоб було зрозуміло, чому відмова від окремої таксономічної системи зовсім не обов'язково призводить до одночасного скасування відповідної таксономічної системи. Так, наприклад, коли дескриптивна лінгвістика втратила свій винятковий вплив як лінгвістичний напрям, це зовсім не призвело до відмови від розпрацьованої нею термінологічної системи <...>. Часто-густо ті таксономічні

категорії, які здавалися колись такими, що втратили своє значення, відроджуються й одержують широке поширення в новітній метамові окремої науки” [4, с. 7]. Варто наголосити на тому, що в металінгвотермінографії засвідчено спроби типологічного аналізу словників лінгвістичної термінології (напр.: [5; 12; 13; 71; 72; 109]), у тому числі порівняльного аналізу тлумачних словників лінгвістичної термінології в східнослов'янських країнах [131], а також відтворення вузькогалузевої термінології в термінографічних працях [74].

Перші металінгвотермінографічні праці з'явилися наприкінці ХІХ – початку ХХ століть (на нашу думку, до них належать, напр.: [110; 87; 25]). Зокрема, в підручнику “Грамати́чна терміноло́гія і правопис” зроблено першу спробу впорядкувати українську фонетичну термінологію; для назв частин слова рекомендовано вживати терміни галицького походження, використані в граматиці С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера (*пень (основа), прирі́ст (префікс), прирі́ст кінцевий (суфікс)*) [2].

Актуальними в плані розбудови металінгвотермінографії постають також проблеми розвитку окремої термінологічної системи, відношень і зв'язків різних термінологічних систем та різних шкіл і проблема спадкоємності в термінології [4, с. 7]; принципи укладання загальних термінологічних [4; 16; 17; 21; 29; 40; 65; 68; 79; 111; 115; 117; 123; 127] та енциклопедичних [89, с. 5 – 6; 90, с. 5; 101; 107; 118], у дидактичному аспекті [112] словників лінгвістичних термінів.

Опрацювання принципів укладання вузькогалузових термінологічних словників лінгвістичної термінології спонукає дослідників звернути увагу на критерії відбирання термінів, структуру словника, питання конкуренції питомих (українських) і запозичених термінів [9; 46; 48; 76; 81; 92; 93]; особливості представлення структурних варіантів і синонімічних дублетів у словнику; способи розташування реєстрових одиниць у словнику й відображення в ньому родо-видових зв'язків термінів; способи дефініювання термінів; структурування словникової статті [10; 83] тощо. Принципи укладання дво- та багатомовних загальних і галузових словників лінгвістичних термінів представлені в: [38; 88, с. 27–29; 99; 135, с. ХV – ХХVІ].

У зв'язку з автоматизацією термінологічної роботи й використанням комп'ютерних технологій у металінгвотермінографії протягом останніх десятиліть з'являються праці, присвячені дослідженням особливостей тезаурусного моделювання термінології [15; 24; 63; 86], зокрема у формі тезауруса з ієрархічною структурою (в аспекті перекладу) [23]. Синтез наук і наукових напрямів призвів до появи поки що нечисленних розвідок із міждисциплінарної металінгвотермінографії (див., напр., [122]), а також ідеографічної металінгвотермінографії [116].

Протягом тривалого періоду (з 60-х рр. минулого століття й до сьогодні) у фокусі дослідницької уваги перебувають принципи укладання словника мови одного автора, зокрема деталізація лексико-семантичної, лексико-генетичної та структурної характеристик лінгвістичних термінів, використаних у творах цього автора [30; 78; 97; 98]; відображення в словнику оригінальної авторської термінології в контексті типології історико-термінологічних словників [47; 53]; проблеми термінографічної фіксації особливостей індивідуального когніотипу вченого-лінгвіста [50].

Засади укладання цитатних словників лінгвістичних термінів знаходимо в працях Е. Хемпа [121] та Й. Вахека [14]. Зокрема, Е. Хемп визначає укладений ним словник, з одного боку, як синхронійний, “дескриптивний” в американському значенні терміна, оскільки відображено не лише засвідчену в тлумаченнях значущість окремого терміна, але й завдяки перехресним відсиланням також значущість і інших термінів, які беруть участь у протиставленнях із цим терміном у системі одного автора чи на рівні одного часу. З другого боку, це діахронійний (“історичний” в американському значенні цього слова), оскільки в ньому зроблено спробу показати в межах окресленого періоду життєвий шлях терміна чи його заміну іншими термінами [121, с. 19–20].

Укладаючи навчальні словники лінгвістичної термінології, мовознавці теоретично обґрунтовують дидактичні аспекти металінгвотермінографії [37; 39; 68; 82; 84; 95; 100; 114; 134], а також принципи укладання вузькогалузових навчальних перекладних словників лінгвістичних термінів [31; 113].

Зауважимо, що протягом останнього століття актуальними залишаються проблеми історії та загальної теорії історичної лінгвотермінографії [45; 44; 51; 54; 80; 132]; історії галузових терміносистем лінгвістики [58]; засади укладання історичного словника лінгвістичних термінів [6; 8; 16; 52; 58; 87], а також відтворення історичного паспорта терміна в термінологічному словнику [54]; проблеми джерельної бази словника лінгвістичної термінології [6; 8; 45]. Теоретично обґрунтовано і втілено в лінгвотермінографічну практику ідею створення словника термінів окремого лінгвістичного напрямку цитатного типу [14].

Отже, лінгвотермінографія сьогодні постає цілком сформованою термінознавчою дисципліною з розгалуженими напрямками досліджень, вагомими здобутками й значними перспективами.

1. *Авербух К. Я.* Общая теория термина. – М. : МГОУ, 2006. – 252 с.
2. *Авраменко В. І.* До витоків українського підручникотворення в період УНР / В. І. Авраменко. – Режим доступу : <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/887/1/ukr.%20pidruhnik.pdf>.
3. *Ахманова О. С.* К вопросу об основных понятиях метаязыка лингвистики // Вопросы языкознания. – 1961. – №5. – С. 115 – 121.
4. *Ахманова О. С.* Предисловие // Словарь лингвистических терминов / [авт.-сост. О. С. Ахманова]. – 2-е изд., стер. – М. : УРСС, 2004. – С. 3 – 24.
5. *Ахманова О. С., Полторацкий А. И.* Словари лингвистической терминологии (обзор) // Лексикографический сборник. – 1962. – № 5. – С. 188 – 191.
6. *Баймут Т. В.* Історичний словник української граматичної термінології (автореферат) // Баймут Т. В. Вибрані наукові праці / [упоряд. О. В. Безугла]. – Ніжин : ТОВ “Видавництво “Аспект-Поліграф”, 2014. – С. 163 – 172.
7. *Борхвальдт О. В.* Русская терминология в историческом аспекте. – Красноярск : Платина, 1998. – 105 с.
8. *Булахов М. Г.* Введение // Булахов М. Г. Опыт исторического словаря русской лингвистической терминологии : В 5 т. – Мн. : БГПУ, 2002. – Т. 1 : Аббревиатура – Йотованный. – С. 3 – 6.
9. *Бучко Д. Г., Ткачова Н. В.* Передмова // Словник української ономастичної термінології / Уклад. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. – Х. : Ранок-НТ, 2012. – С. 5 – 26.
10. *Вакарюк Л. О., Паніцьо С. Є.* Передмова // Вакарюк Л. О. Український словотвір у термінах. Словник-довідник. – Тернопіль : Джура, 2007. – С. 3 – 15.

11. *Вакулєнко М. О.* Сучасні проблеми термінології та української наукової термінографії. – К. : Видавн.-поліграф. центр “Київський університет”, 2009. – 69 с.
12. *Васильєва Н. В.* Словари лингвистических терминов // Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – С. 461 – 462.
13. *Васильєва Н. В.* Терминология лингвистическая // Русский язык. Энциклопедия / Под ред. Ю. Н. Караулова. – М. : Большая Российская энциклопедия; Дрофа, 1998. – С. 560.
14. *Вахек Й.* Предисловие // Й. Вахек (при участии Й. Дубского). Лингвистический словарь Пражской школы. – М. : Прогресс, 1964. – С. 5 – 18.
15. *Ведерникова Ю. В.* Тезаурусное моделирование английской терминологии когнитивной лингвистики : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. – Самара, 2013. – 26 с.
16. *Вихованець І. Р.* Про словники лінгвістичних термінів // Українська термінологія і сучасність : тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції. – К., 1996. – С. 92.
17. *Ганич Д. І.* Словник лінгвістичних термінів. – К. : Вища школа, 1985. – С. 3 – 6.
18. *Герд А. С.* Научно-техническая лексикография // Прикладное языкознание. – СПб. : Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 1996. – С. 287 – 307.
19. *Герд А. С.* Метаязык современной лексикографии // Вестник ВГУ. – Серия Гуманитарные науки. – 2004. – № 2. – С. 33 – 40.
20. *Герд А. С.* Научное знание и система языка // Вестник Санкт-Петербургского ун-та. – 1993. – Сер. 2. – Вып. 1 (№ 2). – С. 30 – 34.
21. *Голубовська І. О.* Укладання термінологічних словників: концептуальність реєстрових слів-термінів, дискурс словникової статті та напрямки майбутніх досліджень // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2012. – С. 3 – 20.
22. *Голубовська І. О.* Термінографія, мультилінгвізм, мультидисциплінарність: напрямки майбутніх досліджень // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2015. – С. 3 – 23.
23. *Горбунов Ю. И.* Тезаурусное моделирование французской грамматической терминологии : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.21. – Тольятти, 2004. – 356 с.
24. *Горбунов Е. Ю.* Тезаурусное моделирование английских грамматических терминов морфологии и морфосинтаксиса : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.21. – СПб., 2008. – 213 с.
25. Граматична термінологія і правопись, ухвалені Комісією мови при Українському Товаристві Шкільної Освіти в Києві. – К. : Друкарня Української Центральної Ради, 1917. – 20 с.
26. *Гринеv С. В.* Введение в терминографию. – М. : Высшая школа, 1995. – 175 с.
27. *Гринеv С. В.* Введение в терминологическую лексикографию: учеб. пособие. – М. : Изд-во МГУ, 1986. – 103 с.
28. *Гринеv-Гринеvич С. В.* Введение в терминографию: Как просто и легко составит словарь : учеб. пособие. – Изд. 3-е, доп. – М. : Либроком, 2009. – 224 с.
29. *Гриценко П. Ю., Казмирова І. А.* Засади укладання “Словника лінгвістичних термінів” // Українська наукова термінологія : зб. наук.-практ. конф. “Українська наукова термінологія. Суспільні та гуманітарні науки”. – К. : Наукова думка, 2010. – Вип. 3. – С. 3 – 12.
30. *Деркач В. В.* Філологічна термінологія М. П. Драгоманова в системі української наукової термінології кінця ХІХ – початку ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. – К., 1999. – 16 с.
31. *Джасим М. А.* Принципы создания учебного русско-арабского словаря лингвистических терминов для иракских филологов-русистов (на материале фонетической

- терминологии) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. – Воронеж, 2007. – 25 с.
32. *Донской Я. Л.* Словник в научно-технической лексикографии : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. – Л., 1986. – 24 с.
 33. *Донской Я. Л.* Терминография: параметрический подход // Термин в научной и учебной литературе / Отв. ред. В. И. Немченко. – Горький : ГГУ им. Н. И. Лобачевского, 1989. – С. 114 – 121.
 34. *Донской Я. Л.* Идеи параметризации в научно-технической лексикографии // Теория и практика научно-технической лексикографии / Отв. ред. Ю. Ф. Майсурадзе. – М. : Русский язык, 1988. – С. 35 – 40.
 35. *Дубичинский В. В.* Терминографическая проблематика // Сучасні проблеми термінології та термінографії: тези доп. міжнар. наук. конф. – К., 2000. – С. 6 – 7.
 36. *Дубичинский В. В.* Лексикография украинского языка: прошлое и настоящее // Славянская лексикография / Отв. ред. М. И. Чернышева. – М. : Азбуковник, 2013. – С. 251 – 309.
 37. *Дурново Н. Н.* Предисловие // Дурново Н. Н. Грамматический словарь (грамматические и лингвистические термины). – Москва, Петроград : Издательство Л. Д. Френкель, 1924. – С. 3.
 38. *Жалай В. Я.* Сучасна лінгвотермінографія і принципи створення нового словника-довідника української лінгвістичної термінології // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2011. – С. 3 – 27.
 39. *Єрмоленко С. Я.* Передмова // Єрмоленко С. Я. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К. : Либідь, 2001. – С. 3 – 5.
 40. *Ицкович В. А.* О словаре новой лингвистической терминологии // Лингвистическая терминология и прикладная топонимика. – М. : Наука, 1964. – С. 31 – 43.
 41. *Иванова О.* Зміст і структура поняття “термінологічна лексикографія” // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. – К. : КНЕУ, 2007. – Вип. VII. – С. 331 – 333.
 42. *Иващенко В. Л.* Концептуарія основних понять термінографії // Слово и словарь: Vocabulum et Vocabularium: сб. науч. трудов по лексикографии. – Гродно : ГрГУ, 2002. – С. 141 – 147.
 43. *Иващенко В. Л.* Матеріали до Словника-мінімуму основних термінопонять концептуальної семантики // Лексикографічний бюлетень: зб. наук. праць. – К. : Ін-т української мови НАН України, 2006. – Вип. 14. – С. 148 – 162.
 44. *Казимиrowa I. A.* Иван Огієнко – засновник української історичної лінгвотермінографії // Українська мова. – 2015. – № 1. – С. 36 – 49.
 45. *Казимиrowa I. A.* Історична термінографія в контексті лінгвістичного джерелознавства // Мова і культура : науковий журнал. – К. : Видавн. дім Дмитра Бураго, 2014. – Вип. 17. – Т. II (170). – С. 265 – 270.
 46. *Казимиrowa I. A.* Організація матеріалу в “Словнику лінгвістичних термінів. Ономастика” // Повідомлення Української ономастичної комісії. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2012. – Вип. 1 (16). – С. 63 – 73.
 47. *Казимиrowa I. A.* Ономастична терміносистема А. О. Білецького в сучасній термінографії // Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті: теорія, практика, типологія. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2011. – С. 406 – 411.
 48. *Казимиrowa I. A.* Представление терминополья *прецедентности* в словаре лингвистических терминов // Edukacja dla przyszłości. – Białystok : Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, 2010. – Т. VIII. – S. 143 – 151.
 49. *Казимиrowa I. A.* Метамова опису української лінгвістичної термінографії // Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми української термінології”. – 2014. – № 791. – С. 109 – 112.
 50. *Казимиrowa I. A.* Терминографическая фиксация особенностей индивидуального когнитивного типа ученого-лингвиста // Язык и личность: различные аспекты

- исследования: материалы Междунар. науч. конф. молодых ученых, Саранск, 9 – 12 октября 2014 г. / редкол.: О. Л. Арискина, Е. А. Дрянгина [и др.]. – Саранск : Изд-во Мордов. ун-та, 2014. – С. 26 – 31.
51. *Казими́рова И. А.* Украинская лингвистическая терминология: история и поиски современного формата // Терминология и знание. Материалы IV Междунар. симпозиума (Москва, 6–8 июня 2014 г.) / Отв. ред. С. Д. Шелов. – М., 2014. – Вып. IV. – С. 43 – 51.
 52. *Казими́рова И. А.* Историческая терминология украинской лингвистики: проблемы общей теории / Русский язык в контексте национальной культуры : материалы III Междунар. науч. конф., Саранск, 21 – 23 мая 2014 г. / редкол. : Ю. А. Мишанин (отв. ред.) [и др.]. – В 2 т. – Т. II. – Саранск : Изд-во Мордов. ун-та, 2015. – С. 307 – 311.
 53. *Казими́рова І. А.* Словник авторської фахової метамови в типології історико-термінологічних словників // Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. праць / редкол. : Ю. В. Кравцова (відп. ред.) [та ін.]. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 8. – С. 23 – 31.
 54. *Казими́рова І. А.* Історико-термінологічний словник українських лінгвістичних термінів: теорія і практика укладання // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць. – К. : Університет “Україна”, 2016. – Вип. 33. – С. 72 – 85.
 55. *Казими́рова І. А.* Історія терміна *граматика* в українській мові: термінографічний аспект // Мова і культура (науковий журнал). – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2014. – Вип. 17. – Т. VII (175). – С. 284 – 294.
 56. *Карпович О. Е.* О лексикографической терминологии // Современная русская лексикография 1976. – Л. : Наука, 1977. – С. 209 – 210.
 57. *Ковалик І. І.* До упорядкування системи українських ономастичних термінів // Повідомлення Української ономастичної комісії. – К. : Наук. думка, 1976. – Вип. 14. – С. 20 – 27.
 58. *Колесникова Е. А.* К проблеме становления русской лингвистической терминологии (вторая половина XVIII – первая треть XX вв.): лексикологический и лексикографический аспекты: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. – Красноярск, 2011. – 191 с.
 59. *Комарова З. И.* Семантическая структура специального слова и её лексикографическое описание. – Свердловск : Изд-во Уральск. ун-та, 1991. – 156 с.
 60. *Комарова З. И.* Толковый словарь в общей лексикографии и терминологии // Материалы VII Международной школы-семинара “Современная лексикография : глобальные проблемы и национальные решения” (Иваново, 12 – 14 сентября 2007 г.) – Иваново, 2007. – С. 134 – 137.
 61. *Комова М. В.* Українська термінографія 1948 – 2002 : Бібліографічний покажчик. – Л. : Ліга-Прес, 2003. – 112 с.
 62. *Комова М. В.* Українська термінологічна лексикографія. – Л., 2002. – 312 с.
 63. *Коришунова С. О.* Тезаурусное моделирование терминологии синтаксиса : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. – Иркутск, 2009. – 257 с.
 64. *Кочерга О.* Тенденції української термінологічної лексикографії // Урок української. – 2000. – № 3. – С. 25 – 29.
 65. *Кротович С. В.* Передмова // Кротович С. В., Родзевич Н. С. Словник лінгвістичних термінів. – К. : Освіта, 1957. – С. 3 – 5.
 66. *Кудашиев И. С.* Проектирование переводческих словарей специальной лексики. – Heisinki : Univ. of Heisinki, Dep. of transl. studies, 2007. – 443 p.
 67. *Куликова И. С., Салмина Д. В.* Введение в металингвистику (системный, лексикографический и коммуникативно-прагматический аспекты лингвистической терминологии). – СПб. : Сага, 2002. – 352 с.

68. Куликова И. С., Салмина Д. В. Введение // Куликова И. С., Салмина Д. В. Обучающий словарь лингвистических терминов. – СПб., М. : Наука, САГА, Совпадение, 2004. – С. 3 – 16.
69. Куценко Л. Сучасні проблеми української мовознавчої термінології // Українська термінологія і сучасність : тези доповідей Всеукраїнської наук. конф. – К., 1996. – С. 72.
70. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура. – Белосток : Изд-во Белосток. ун-та, 1998. – 180 с.
71. Лейчик В. М. Терминоведение : (Предмет, методы, структура). – М. : КомКнига, 2009. – Изд. 4. – 256 с.
72. Лесников С. В. Словарь русских словарей : более 3500 источников. – М. : Азбуковник, 2002. – 334 с.
73. Лесников С. В. Типология русских словарей лингвистической терминологии // Мир науки, культуры, образования. – 2011. – № 6 (31). – С. 6 – 10.
74. Лукьянова Н. А. Лингвокультурография в системе современной российской лексикографии (90-е гг. XX – начало XXI в.) // *Техун grammatike* (Искусство грамматики). – Новосибирск, 2005. – Вып. 2. [Сборник памяти профессора К. А. Тимофеева]. – С. 158 – 180.
75. Ляшук Н. А. Лексична та концептуальна багатозначність лінгвістичної термінології в українській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. – К., 2014. – 235 с.
76. Мартинюк А. П. Передмова // Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – С. 4 – 5.
77. Марчук Ю. Н. Основы терминологии. – М. : ЦИИ МГУ, 1992. – 75 с.
78. Масликова О. С. Філологічна термінологія Михайла Грушевського : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. – Сімферополь, 2004. – 176 с.
79. Матвеева Т. В. Предисловие // Матвеева Т. В. Полный словарь лингвистических терминов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2010. – С. 3 – 8.
80. Медведь О. “Історичний словник граматичної термінології” І. Огієнка як одна з перших спроб підсумувати розвиток української мовознавчої термінології // Українська термінологія і сучасність: [Матеріали II Всеукр. наук. конф.]. – К., 1997. – С. 205 – 208.
81. Немченко В. Н. Принципы составления словаря // Грамматическая терминология : словарь-справочник. – М. : ФЛИНТА : Наука, 2011. – С. 11 – 20.
82. Немченко В. Н. О принципах лексикографического описания грамматических терминов в учебном словаре-справочнике // Проблемы русской лексикологии и лексикографии : тезисы докладов межвузовской науч. конф. – Вологда : Русь, 1998. – С. 91 – 92.
83. Немченко В. Н. Синонимия и вариантность грамматических терминов и их отражение в терминологическом словаре (на примере названий частей речи) // Актуальные проблемы современной филологии. Языкознание : сб. ст. по материалам Всероссийской научно-практической конф.– Киров : Вятский гос. гуманитарный ун-т, 2003. – Ч. 1. – С. 75 – 78.
84. Немченко В. Н. О порядке расположения терминов в учебном словаре-справочнике по грамматической терминологии // Русская словесность в контексте мировой культуры : материалы Международной науч. конф. РОПРЯЛ. – Н. Новгород : Изд-во Нижегородского гос. ун-та, 2007. – С. 319 – 322.
85. Немька А. А. Метаязык лингвистики: научное и художественное представление : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01 ; 10.02.19. – Орел, 2015. – 354 с.
86. Никитина С. Е. Методика построения тезауруса // Никитина С. Е. Тезаурус по теоретической и прикладной лингвистике (Автоматическая обработка текста). – М. : Наука, 1978. – 574 с.

87. *Огієнко І. І.* Історичний словник української граматичної термінології з передмовою про історію розвитку її. – К. : Друкарня І-ї Київської Друк. спілки, Трьохсвятительська, 5, 1908. – 79 с.
88. Основен систем и терминологија на словенската ономастика. Основная система и терминология славянской ономастики. Grundsystem und Terminologie der slawischen Onomastik. – Скопје – Скопье – Skopje : Македонска академија на науките и уметностите, 1983. – 412 с.
89. От редакционной коллегии // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М. : Сов. энцикл., 1990. – С. 5 – 6.
90. Передмова // Українська мова. Енциклопедія / [ред. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. Н. Зяблюк (заст. голови)]. – 3-тє вид., зі змінами і доп. – К. : Українська енцикл. ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 5.
91. *Покровська О. А., Сапожнікова Л. Я., Руденко С. М.* Українська термінографія: історія, теорія, практика: монографія. – Харків : ХДУХТ, 2015. – 132 с.
92. *Попова Л. В.* Лингвистический термин: проблема качества (опыт составления “Комплексного словаря терминов функциональной грамматики”) : монография. – Омск : ОмГПУ, 2010. – 198 с.
93. *Попова Л. В.* Проблема качества лингвистического термина: на материале авторских терминосистем функциональной грамматики: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. – Омск, 2004. – 198 с.
94. *Попова Л. В.* Термины “лексикография” и “терминография” в отечественной лингвистике // Вестник Челябинского гос. ун-та. – 2011. – № 11 (226). Филология. Искусствоведение. – Вып. 53. – С. 105 – 108.
95. *Потиха З. А., Розенталь Д. Э.* Лингвистические словари и работа с ними в школе : пособие для учителя. – М. : Просвещение, 1987. – 128 с.
96. *Продан Ю. П.* Термінографія в Україні початку ХХІ століття: проблеми, перспективи й тенденції розвитку // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 2013. – С. 128 – 135.
97. *Регушевський Є. С.* Мовознавча термінологія в наукових і публіцистичних працях І. Я. Франка // Наук. записки Ровен. пед. ін-ту. – Ровно, 1959. – Вип. 4. – С. 61 – 94.
98. *Регушевський Є. С.* Фонетична та граматична термінологія наукових і публіцистичних праць І. Я. Франка (Словник) // Лексикографічний бюлетень. – К. : Вид-во АН УССР, 1960. – Вип. VII. – С. 52 – 58.
99. *Редька Я. П.* Інтернаціональний словник ономастичної термінології (короткий огляд стану справ і пропозицій від України) // Студії з ономастики та етимології. – К. : Пульсари, 2006. – С. 124 – 129.
100. *Розенталь Д. Э., Теленкова М. А.* Предисловие // Розенталь Д. Э. Словарь-справочник лингвистических терминов : [пос. для учителя]. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Просвещение, 1985. – С. 3 – 10.
101. *Селіванова О. О.* Передмова // Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава : Довкілля, 2010. – С. 3 – 4.
102. *Семенов А. Л.* Проблемы формирования и лексического описания терминологии новейших предметных областей (на материале терминосистем робототехники и маркетинга в английском, русском и японском языках): автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. – М., 1994. – 16 с.
103. *Симоненко Л. О.* Українська термінографія в дидактиці // Наукові записки [Ніжинського держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя]. Серія : Філологічні науки. – 2013. – Кн. 1. – С. 24 – 28. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2013_1_7.
104. *Симоненко Л. О.* Українська термінографія: стан і перспективи // Мовознавство. – 2014. – № 4. – С. 28 – 35.
105. *Симоненко Л. О.* Тлумачно-перекладна термінографія // Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті: теорія, практика, типологія : зб. наук. праць / Ін-т української мови НАН України. – К., 2011. – С. 308 – 313.

106. *Симоненко Л. О.* З історії становлення української термінографії // Тенденції та перспективи формування професійної лексики. – Ірпінь, 2013. – Вип. 3. – С. 3 – 11.
107. Слово до читача // Українська мова. Енциклопедія / За ред. І. В. Муромцева]. – К. : Майстер-клас, 2011. – С. 3 – 5.
108. *Слюсарева Н. А.* Терминология лингвистики и метаязыковая функция языка // Вопросы языкознания. – 1979. – № 4. – С. 69 – 76.
109. *Слюсарева Н. А., Макарова Г. Н.* Обзор современных зарубежных словарей лингвистических терминов (1969–1975) // Актуальные проблемы учебной лексикографии. – М. : Русский язык, 1977. – С. 272 – 286.
110. Соображения педагогического совета Минской гимназии об установлении общей грамматической терминологии и единства в грамматических определениях при преподавании языков: отечественного, древних и новых: цирк. Виленск. уч. окр. – 1871. – № 11. – Отд. II.
111. *Стариченок В. Д.* Структура словарных статей // Стариченок В. Д. Большой лингвистический словарь. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – С. 7 – 9.
112. *Степанов Г. В.* О филологии и филологах // Энциклопедический словарь юного филолога (языкознание) / Сост. М. В. Панов. – М. : Педагогика, 1984. – С. 5 – 11.
113. *Стрільчук Г. П.* Передмова // Українсько-чеський словник лінгвістичної термінології / Г. П. Стрільчук, О. В. Антоненко, Н. В. Лобур, О. Л. Паламарчук, М. В. Шевченко. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2009. – С. 3 – 5.
114. *Струганець Л.* Передмова // Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2000. – С. 3 – 5.
115. *Сцяцко П. У.* Прадмова // Сцяцко П. У., Гуліцкі М. Ф., Антанюк Л. А. Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў / Пад рэд. М. В. Бірылы, П. У. Сцяцко. – Мінск : Вышэйшая школа, 1990. – С. 3 – 4.
116. *Табанакова В. Д.* Идеографическое описание научной терминологии в специальных словарях : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.21. – Тюмень, 2001. – 287 с.
117. *Тимошук Р. П.* Лінгвістична термінологія у польській мові : лексикографічний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.03. – К., 2012. – 19 с.
118. *Тихонов А. Н., Хашимов Р. И., Журавлева Г. С. и др.* Предисловие // Энциклопедический словарь-справочник лингвистических терминов и понятий. Русский язык : в 2 т. / А. Н. Тихонов, Р. И. Хашимов, Г. С. Журавлева и др. – М. : Флинта ; Наука, 2008. – Т. 1. – С. 3 – 8.
119. *Туровська Л. В.* Сучасний етап розвитку української термінографії // Система і структура східнослов'янських мов: міжкафедральний зб. наук. праць. – К., 2006. – С. 168 – 173.
120. *Хаяутин А. Д.* Термин, терминология, номенклатура: учебное пособие. – Самарканд : СГУ, 1972. – 129 с.
121. Хэмп Э. Предисловие // Хэмп Э. Словарь американской лингвистической терминологии. – М. : Прогресс, 1964. – С. 5 – 22.
122. *Цейтлин С. Н.* Предисловие // С. Н. Цейтлин, В. А. Погосян, М. А. Еливанова, Е. И. Шапиро Язык. Речь. Коммуникация: Междисциплинарный словарь : Лингвистам, преподавателям иностранных языков, методистам по развитию речи, учителям-словесникам, логопедам и студентам. – СПб. : КАРО, 2006. – С. 3 – 6.
123. *Цілуйко К. К.* Про принципи побудови словника граматичної термінології // Лексикографічний бюлетень. – К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1951. – Вип. 1. – С. 82 – 94.
124. *Чернышова Л. А.* Отраслевая терминология в свете антропоцентрической парадигмы : монография. – М. : Изд-во МГОУ, 2010. – 206 с.
125. *Шайкевич А. Я.* Проблемы терминологической лексикографии // Теория и практика научно-технического перевода. Обзорная информация. – М. : Изд-во ВЦП, 1983. – Вип. 8. – 67 с.

126. *Шайкевич А. Я.* Современное состояние научно-технической лексикографии. – М. : Изд-во ВЦП, 1986. – 94 с.
127. *Шати́ро А. Б.* Строение и содержание словарной статьи в словаре грамматических терминов // Славянска лингвистична терминологи́я. Сборник ста́тии. – Со́фия : Изда́тельство на Българската Академия на нау́ките, 1962. – Кн. I. – С. 63 – 71.
128. *Шуры́гин Н. А.* Семасиологический и лексикографический аспекты таксономизации лингвистических терминов и терминопонятий : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01. – Тюмень, 2005. – 294 с.
129. *Щербин В. К.* Мегатренды современной металексикографии // Лексикографические штудии 2013 : международная коллективная монография / Под ред. Н. В. Пятаевой; Стерлитамакский филиал ФБГОУ ВПО “Башкирский гос. ун-т”. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 2013. – С. 9 – 30.
130. *Щербин В. К.* Структура современной славянской концептографии // Современная лингвистика и исследования ментальности в XXI веке : коллективная монография : к 80-летнему юбилею проф. В. В. Колесова; Отв. соред. М. В. Пименова, В. И. Теркулов. – К. : Издательский Дом Дмитрия Бурого, 2014. – С. 110 – 135.
131. *Щербин В.* Толковые словари лингвистических терминов в восточнославянских странах : сравнительный анализ // Terminologia. – Vilnius : Lietuvių kalbos institutas, 2014. – № 21. – S. 28 – 70.
132. *Ярошевич I. А.* Українська морфологічна термінологія ХХ – початку ХХІ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. – К., 2008. – 20 с.
133. *Hartmann R. R. K.* Teaching and Researching Lexikography. – Harlow ; London ; New York : Pearson Edukation Limited, 2001. – 211 p.
134. *Gołąb Z., Heinz A., Polański K.* Przedmowa // Gołąb Z., Heinz A., Polański K. Słownik terminologii językoznawczej. – Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1968. – S. 7–9.
135. *Slovník slovanské lingvistické terminologie: Словарь славянской лингвистической терминологии / Red. A. Jedlička. T 1. – Praha : Academia, 1977. – 533 s. ; T 2. – Praha : Academia, 1979. – 630 s.*

I. A. Kazymyrova

CURRENT PROBLEMS OF MODERN LINGVOTERMINOGRAPHY

The author summarises the linguists' views on the functioning of terms *lexicography* and *terminography* in the modern terminology; systematizes lingvoterminographical theoretical works and highlights such areas as metalingvoterminography / theoretical and practical lingvoterminography / applied lingvoterminography; shows lingvoterminographic achievements in Ukrainian and foreign terminology.

Key words: terminography, lingvoterminography, metalingvoterminography, linguistic term, dictionary of linguistic terms.